

УДК 374

Ілона Мамедова, викладач
Ужгородського національного університету

ЕФЕКТИВНІСТЬ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ, ОСВІТА ПРОДОВЖ УСЬОГО ЖИТТЯ

У статті висвітлюється проблема пошуку ефективної моделі безперервної освіти навчальних закладів. Інтегративний підхід у безперервній освіті розглядається як такий, що дає можливість забезпечити єдине спрямування зусиль базової та післядипломної освіти.

Ключові слова: безперервна освіта, Болонський процес, довічна освіта, вища школа, українська освіта.
Лит. 16.

Ілона Мамедова, преподаватель
Ужгородского национального университета

ЭФФЕКТИВНОСТЬ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ, ОБРАЗОВАНИЕ В ТЕЧЕНИИ ВСЕЙ ЖИЗНИ

В статье освещается проблема поиска эффективной модели непрерывного образования учебных заведений. Интегративный подход в непрерывном образовании рассматривается как дающий возможность обеспечить единое направление усилий базового и последипломного образования.

Ключевые слова: непрерывное образование, Болонский процесс, пожизненное образование, высшая школа, украинское образование.

Iлона Mamedova, Lecturer Uzhhorod National University

THE EFFECTIVENESS OF CONTINUING EDUCATION, EDUCATION, FURTHERING LIFELONG

The article deals with the problem of finding an effective model of continuing education schools. Integrative approach to continuing education deemed that enables to provide a single focus for the efforts of basic and postgraduate education.

Keywords: continuing education, Bologna process, lifelong education, high school, Ukrainian education.

Постановка проблеми. У теперішній науковій літературі проблеми освіти все частіше розглядаються в контексті глобальних проблем розвитку людства, причому принцип розвитку висувається як універсальна цінність макрорегулювання всіх рівнів (регіонального, національного, глобального), як принцип, що не допускає в якості ідеалу якийсь кінцевий стан еволюції суспільства.

У всесвіті поступово стирається межа серед навчанням та роботою, серед навчанням і все новими ділянками життєдіяльності людини.

В обставинах інформаційного суспільства самоцінність знань як таких змінюється. Неймовірно в школі чи іншому навчальному закладі дати освіту на все життя.

Концепція освіти упродовж всього життя набула основну суть. Вона є відповіддю на виклик, котрий перекидає нам всесвіт, де зміни відбуваються настільки швидко. Закономірність збагачувати освіту, професійну підготовку виникає щоразу, коли людина натрапляє з нововведеннями, що з'являються в її професійному та особистому житті. Така необхідність набуває все більшої актуальності.

В контексті нових цивілізаційних викликів більшість країн світу використовують знання як рушійну силу суспільного прогресу, а розвиток науки і освіти для них є пріоритетним. Для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки і вищої освіти у світовому вимірі, підвищення її ролі в суспільних перетвореннях європейські країни прийняли рішення поглиблювати інтеграційні процеси у галузі науки й освіти, консолідувати зусилля наукової та освітянської громадськості а також урядів країн з метою здійснення процесу зближення і гармонізації систем освіти країн Європи. Цей процес дістав назву Болонського.

Безперервна освіта для держави і суспільства стає провідною галуззю суспільної поведінки щодо забезпечення сприятливих умов загального та професійного розвитку людини, відтворення професійного та культурного потенціалу, умовою розвитку суспільного виробництва.

Безперервна освіта, для кожної людини має стати напрямом формування і задоволення її пізнавальних запитів, духовних потреб, розвитку задатків і здібностей у різних навчальних закладах, за допомогою різних типів і форм науки, а також

шляхом самоосвіти і самовиховання. Оскільки становлення особистості, як стверджував свого часу Я.А. Коменський, відбувається як у період її соціально-психологічного і фізіологічного дозрівання, розквіту і стабілізації, так і в періоди старіння організму¹. Людина за своєю природою, каже Коменський, народжується цілеспрямованим і здатним до розуміння найрізноманітніших речей. Властивість пізнання божественно у людині. “... Не треба щось привносити людині ззовні, але потрібно розвивати, з’ясовувати очевидно: він має закладених у собі самому, в зародку, вказуючи значення всього існуючого”².

Вища школа надає багатогранний вплив на всі сфери української освіти: забезпечує функціонування різних ланок освіти шляхом підготовки педагогічних і науково-педагогічних кадрів, проведення наукових досліджень з різних проблем, а також підготовка підручників, навчальних посібників тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Належить зауважити, що опубліковано значну кількість навчально-методичної та довідкової літератури в напрямку сучасної безперервної освіти як вітчизняними так і закордонними авторами, а саме: В. Андрущенко [1], М.В. Вачевський, В.М. Мадзігон, Н.М. Примаченко [3], О.І. Вишневецький [4], В. Кремень, В. Ткаченко [9], В.М. Мадзігон, [7], О.С. Падалка, О.Т. Шпак [11], В.О. Огнев’юк [10], І.Г. Утюж [14], О.В. Шаповал [16], А. Дриккер [6], Е. Тоффлер [13] та ін.

Міркування безперервної освіти була висловлена і зафіксована в документах ЮНЕСКО у 60 – 70 рр. минулого століття, однак її витoki можна знайти у древніх філософів – Арістотеля, Конфуція, Сократа, Платона. Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад безперервної освіти зробили П. Даве, Ж. Делор, Ж. Жерар, П. Ленгранд, Б. Саймон А. Турен, Ф. Янушкевич, та інші.

Мета статті – Аналіз сучасної безперервної освіти. Запевнити загальний безперервний доступ до освіти для отримання і оновлення досвідів, необхідних для входження в інформаційне суспільство. Вона позначає непросту структуру, яка приєднує професійну самосвідомість науки.

Виклад основного матеріалу. Про проблему безперервної освіти, необхідно зупинитися на такому важливому пункті, як безперервна педагогічна освіта.

За даними ЮНЕСКО існує близько 20 термінів, які відносяться до поняття безперервної освіти,

загалом, їх в літературі налічується до 30 [2, 13].

Посеред них такі: як довічна освіта, освіта, що продовжується, перманентна освіта, освіта, що поновлюється, освіта дорослих, подальше навчання, післядипломне навчання, компенсаторне навчання та ін. У міжнародному тлумачному словнику представлено близько 10 визначень безперервної освіти. У більшості країн вважають за краще користуватися різними термінами: у США вживають, в основному, термін “довічна освіта”, в Англії – “освіта, що продовжується”, в Швеції – “освіта, що поновлюється” і таке інше.

Безперервне педагогічна освіта – це соціально-педагогічна система взаємопов’язаних форм, етапів, засобів, способів підготовки вчителя, підвищення його професійної майстерності, розвитку особистісних якостей і здібностей протягом усього життя.

У рамках безперервної педагогічної освіти висуваються і розглядаються три етапи (ланки) професійного становлення вчителя, які функціонують в органічній єдності, утворюючи таку систему:

I етап – до професіональна підготовка;

II етап – професійна освіта;

III етап – після вузівська освіта.

Якість освіти визначається:

- ступенем відповідності цілей та результатів освіти на рівні конкретної системи освіти та на рівні окремого освітнього закладу;

- відповідністю між різноманітними параметрами в оцінці результатів освіти конкретної людини (якістю знань, ступенем сформованості відповідних вмінь та навичок, розвитком відповідних творчих та індивідуальних здібностей, якостей особистості та ціннісних орієнтацій), ступенем відповідності теоретичних знань та вмінь їх практичному використанню в житті та професійній діяльності при розвитку потреби людини в постійному поновленні своїх знань та вмінь і безперервному їх удосконаленні [12, 280].

Якісна освіта в сучасному розумінні має задовольнити ті вимоги, які ставить до кожної особи швидко змінюване суспільство.

Людина народжується як індивід, як суб’єкт суспільства, з притаманними їй природними задатками, формується як особистість у системі суспільних відносин завдяки цілеспрямованому вихованню [15, 45].

Особистість – людина, соціальний індивід, що поєднує в собі риси загальнолюдського, суспільно значущого та індивідуально-неповторного.

¹ Коменський Я.А. Обрані педагогічні твори. У 2-х т. Т. 1. – М.: 1982. 1.

² Коменський Я.А. Обрані педагогічні твори. У 2-х т. Т. 1. – М.: 1982. 1. С. 273.

Індивідуальність – це цілісна характеристика окремої людини, її оригінальність, самобутність її психічного складу.

Розвиток людини – процес становлення та формування її особистості під впливом зовнішніх і внутрішніх, керованих і некерованих чинників, серед яких провідну роль відіграють цілеспрямоване виховання та навчання [5].

Принцип міцності засвоєння знань, умінь, навичок. Головна ознака міцності – свідоме й ґрунтовне засвоєння найістотніших факторів, понять, ідей, законів, правил, глибоке розуміння істотних ознак і сторін предметів та явищ, зв'язків і відношень між ними і в середині них. Реалізація цього принципу передбачає: повторення навчального матеріалу за розділами і структурними смисловими частинами; запам'ятовування нового навчального матеріалу в поєднанні з пройденим; активізацію студентів під час повторення; нове групування матеріалу з метою його систематизації; виділення при повторенні головних ідей; використання в процесі повторення різноманітних методик, форм і підходів, вправ; самостійну роботу щодо творчого застосування знань; постійне звернення до раніше засвоєних знань для їх трактування з нової точки зору. Психологічна основа міцності – пам'ять [15, 118].

Ефективність педагогічного процесу залежить від:

- якості педагогічної діяльності;
- якості власне учбово-виховної діяльності вихованців.

Закономірність обумовленості педагогічного процесу. Течія та результати учбово-виховного процесу залежать від:

- потреб суспільства та особистості;
- можливостей (матеріально-технічних, економічних та інших) суспільства;
- умов перебігу процесу (морально-психологічні, санітарно-гігієнічні, естетичні та інші) [12, 172].

Поряд із позитивними здобутками система вищої освіти Міністерства освіти України має ряд проблемних питань:

- зміст, організація та форми професійного навчання фахівців не завжди відповідають сучасним вимогам, потребам органів влади, не мають випереджального характеру, у програмах навчальних дисциплін не завжди збалансоване співвідношення фундаментальних і практично-прикладних тем, вдосконалення потребують практична спрямованість та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- система підготовки потребує удосконалення необхідної нормативної бази, стандартів щоденної

професійної діяльності фахівців в галузі освіти, забезпечення ефективними механізмами вивчення потреб і оцінки якості професійної діяльності та навчання;

- науково-педагогічні та наукові працівники навчальних закладів недостатньо тісно пов'язані з практичною діяльністю суб'єктів державного сектору, не проводять експертно-аналітичний супровід їх діяльності;

- система підвищення кваліфікації потребує переходу до планомірного управління, законодавчого і нормативного урегулювання;

- післядипломна освіта, підвищення кваліфікації викладачів економічних дисциплін вищих навчальних закладів проводиться за традиційними освітніми схемами;

- потребують суттєвого удосконалення і диверсифікації професійні програми підвищення кваліфікації;

- відсутні унормовані механізми та процедури залучення молоді до навчання за спеціальностями;

- відсутня низка важливих спеціальностей, бракує галузевих стандартів нового покоління щодо професійного навчання;

- структура вищої та післядипломної освіти фахівців не в повній мірі відповідає змісту діяльності у сфері освіти України та Болонським принципам;

- потребує подальшої оптимізації система вищих навчальних закладів і наукових установ.

Необхідно зазначити, що освіта – це сукупність матеріальних, духовних та людських ресурсів і динамічна послідовність суспільних, приватних і групових заходів з використанням цих ресурсів для розвитку кожної окремої особистості й суспільства в цілому. Таке визначення передбачає, що до системи освіти невід'ємними компонентами входять формальні та неформальні освітні інституції, сім'я, колектив (трудоий, навчальний, вуличний), засоби масової інформації, громадські й політичні організації тощо [8, 16]. Тому освіта – специфічна сфера громадського життя. Освіта – умова наукового пізнання світу та його закономірностей, реалізації об'єктивних потреб держави у постійному накопиченні та поновленню знань, сфера прилучення людей до культури і мистецтва. Без освіти неможливі всебічний розвиток особистості, включення її в систему суспільних відносин. Рівень освіти – критерій цивілізованості будь-якої людської спільноти, істотний показник її прогресивного поступу.

Щодо якості освіти слід зазначити, що вона залежить від багатьох факторів, перш за все від якості педагогічної діяльності того освітнього закладу, в якому людина отримує освіту, а також

від його учбово-матеріальної бази та навчально-методичного, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, технічного та кадрового забезпечення. Якість вищої освіти визначається, поряд з переліченими, ще одним важливим фактором – науковою школою, через яку пройшов студент в роки навчання в вузі.

В зв'язку з цим за роки незалежності в Україні визначено нові пріоритети розвитку освіти, створено відповідну правову базу, розпочато практичне реформування галузі на основі прийнятої Урядом Програми “Освіти” (“Україна XXI століття”).

Тільки високоосвічена людина здатна вільно орієнтуватись у реаліях та імперативах сучасного світу, гармонізувати з ними процес своєї самореалізації, забезпечуючи оптимальну віддачу для себе і суспільства. Інтелектуалізація виступає як найважливіша характеристика сучасної культурної особистості, як визначальний чинник інтеграції культури й освіти, зумовлює незмінне зростання творчої активності особистості. Освіта і наука є найголовнішими умовами утвердження України на світовому ринку високих технологій.

В Україні має стверджуватися стратегія прискореного, випереджувального розвитку освіти і науки, фізичних, інтелектуальних, моральних та інших сутнісних сил особистості, які забезпечують її самоствердження і самореалізацію.

Висновок. Отже, сьогодні існує необхідність надання суспільству цілісного спектра освітніх послуг нової якості – від первинної підготовки фахівців для роботи у державних та недержавних ВНЗ.

Безперервність освіти знаходиться в динамічному зв'язку з соціалізацією особистості.

Навчання протягом життя на національному рівні повинне бути визначене як повноправне освітнє поле з відповідною увагою до контролю й перевірки якості та забезпеченням визнання різноманітних форм освіти. На часі розробка Концепції та Програми розвитку в Україні системи освіти протягом життя, в яких потрібно визначити наступні ключові моменти:

- визначення моделей для оцінки й визнання попереднього навчання

- зв'язок моделей для визнання попереднього навчання з європейською структурою кваліфікацій, збільшення порівнянності й прозорості.

Створення критеріїв та механізмів визнання й утвердження неформальних видів освіти в навчальній та професійній діяльності.

Скорочення істотних розходжень з країнами ЄС у сфері основних навичок і ключових компетенцій.

Підготовка персоналу для системи навчання протягом життя за наступними напрямками діяльності:

- викладання;
- управління;
- науково-аналітичне забезпечення;
- використання новітніх технологій;
- планування навчальних програм;
- підтримка (технічна, організаційна).

Науково-педагогічний колектив, студентство, маючи великий творчий потенціал, повинні спільно спрямовувати свою діяльність на вирішення завдань, що пов'язані з реформуванням вищої освіти, піднесенням її на якісно новий рівень, що забезпечить подальший розвиток науки, техніки відповідно до нових європейських та світових освітніх стандартів.

1. Андрусенко Г.О. *Основи маркетингу. Навчальний посібник.* // Г. Андрусенко. – К.: НМК ВО, 1992. – 143 с.

2. Беяева А. П. *Интегративно - модульная педагогическая система профессионального образования.* – СПб – Радом, ИПТО РАО. – 1997. – 226 с.

3. Вачевський М.В., Мадзігон В.М., Примаченко Н.М. *Промисловий маркетинг. Підручник.* // М. Вачевський, В. Мадзігон., Н. Примаченко. – К.: Кондор, 2009. – 650 с

4. Вишневський О. *Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навч. посіб.* – 3-тє вид., доопрац. і доп. / Омелян Вишневський. – К.: Знання, 2008. – 566 с.

5. Добрускін М. *Освіта і суспільство* // *Рідна школа.* – 1997. – № 7 – 8. – С. 6 – 9.

6. Дриккер А.С. *“Информационный отбор” и социальная эволюция* *Взаимодействие человека и культуры: теоретико-информационный подход.* Таганрог: Изд. ТРТУ, 1998. С. 81 – 82.

7. Мадзігон В.М. *Інноваційна модель навчально-виховного комплексу “школа майбутнього”* // В. Мадзігон. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2011, – 26 с.

8. *Освіта для демократії* / Л. Фурта (відп. ред). – К.: Альтерпрес, 2000. – 91 с.

9. Кремень В., Ткаченко В. *Україна: ідентичність у добу глобалізації (начерки метадисциплінарного дослідження)* / В. Кремень, В. Ткаченко. – К.: Знання України, 2013. – 415 с

10. Огнев'юк В.О. *Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку [Текст]* / В.О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 448 с.

11. Падалка О.С., Шпак О.Т. *Сучасні педагогічні технології. Навчальний посібник.* // О. Падалка, О. Шпак. – К.: “Просвіта”, – 2000. – 368 с.

**ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗМІСТ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ ВСЕРЕДИНИ ХХ СТ.**

12. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
13. Тоффлер Э. Метаморфозы власти. – М.: ООО “Издательство АСТ”, 2003. – 669 с.; с. 98.
14. Утюж І.Г. Реалізація освітнього потенціалу особистості і інформаційному суспільстві: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня філософія історії – І.Г. Утюж .– 2006 –19 с.
15. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: ВЦ “Академія”, 2000. – 544 с.
16. Шаповал О.В. Розробка національних стратегій інформаційного розвитку – пріоритет сучасності // Нова парадигма. – Випуск 38. – К., 2004. – С. 166 – 172.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2013

УДК 78.01 (477) “19”

Галина Стець, аспірантка Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ

**ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗМІСТ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ ВСЕРЕДИНИ ХХ СТ.**

У статті висвітлено особливості музичного навчання і виховання в Україні всередині ХХ ст., основні тенденції діяльності освітянських інституцій в контексті ідейно-політичних аспектів того часу. Проаналізовано директивні документи, що стосуються проблем музичної освіти і виховання. Встановлено, що пріоритетним став напрямок позашкільної роботи, залучення учнів до художньої самодіяльності, зокрема вокально-хорового виконання.

Ключові слова: музичне виховання, хоровий спів, викладання музики, хорова художня самодіяльність, позашкільні навчальні заклади, олімпіади.

Літ. 10.

Галина Стець, аспірантка Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
г. Киев

**ОСОБЕННОСТИ И СОДЕРЖАНИЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ
В ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ ВНУТРИ ХХ В.**

В статье освещены особенности музыкального обучения и воспитания в Украине в середине ХХ в., основные тенденции деятельности образовательных учреждений в контексте идейно-политических аспектов того времени. Проанализированы директивные документы, касающиеся проблем музыкального образования и воспитания. Установлено, что приоритетным стало направление внешкольной работы, привлечение учащихся к художественной самодеятельности, в частности вокально-хоровому исполнительству.

Ключевые слова: музыкальное воспитание, хоровое пение, преподавание музыки, хоровая художественная самодеятельность, внешкольные учебные заведения, олимпиады.

Halyna Stets, Postgraduate National Pedagogical University
by M. Drahomanov, Kyiv

**FEATURES AND CONTENT OF MUSIC EDUCATION AND TRAINING
IN LOCAL SECONDARY SCHOOLS IN THE MIDDLE OF THE XX CENTURY**

The article deals with the features of musical education in Ukraine the mid-twentieth century. The basic tendencies of activity of educational establishments in the context of the ideological and political aspects of that time. The directive documents which touch the problems of musical education and upbringing were analysed. The priority direction of out-of-school activity, namely drawing the students to the artistic self activity, particularly vocally choral performance was determined.

Keywords: music education, choral singing, teaching music, choral amateur, extracurricular educational institutions, olympics.

Постановка проблеми. Аналіз сучасного стану музичного навчання і виховання школярів, визначення перспектив розвитку повинні відштовхуватися від цілісного культурно-історичного процесу в Україні. Нинішня українська хорова культура шукає відповіді на актуальні питання в минулому. У цьому контексті звернення до історії, теорії і практики українського хорового виховання набуває особливу актуальність, оскільки основним